Кхо бух

Мухьаммад ибн Сулайман

- Дала къинхетам бойла цунах -

Іаьрбийн маттара хІара жайна гочдина:

Адама Султана Олхазара

Пайхамаран шахьар - Мединат

1422 хІ. - 2002 м. шш

Къахеташ, Къинхетамечу АллахIан цIарца!

Хьуна хаийла - АллахIа хьох къинхетам барг - вайн декхар хилар диъ хIума Iамадар:

1. Хьалхарниг: Iилма ду. Iилма - АллахI вовзар ду, Цуьнан Пайхамар - Делера салават салам хуьлда цунна - вовзар ду, Ислам дин довзар ду шен делилашца (баххашца).

2. ШолгIаниг: Оцу Iилманца Iамал яр ду.

3. КхоалгIаниг: Оцу вайна доьвзинчуьнга нах кхайкхар ду.

4. ДоьалгIаниг: Нах вайна доьвзинчуьнга кхойкхучу хенахь вайна хуьлуш йолчу халонна сатухуш, собаре хилар ду.

Оцу деа хIуманан делил, цунна тешалла ду АллахIан дош:

﴿ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ. وَالْعَصْرِ. إِنَّ الإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ إِلا الَّذِينَ آمَنُواْ وَ عَمِلُواْ الصَّالِحَاتِ وَ تَوَاصَوْاْ بِالْحَقِّ وَ تَوَاصَوْاْ بِالصَّبْرِ ﴾ [سورة العصر: الآيات 1-3]

⮘Къахеташ, Къинхетамечу АллахIан цIарца! Хенаца (дуй буу Ас)! Баккъалла адам эшамехь ма ду. (АллахIах) теша а тешна , дика Iамал йинарш а, бакъонца весет динарш а, собарца весет динарш а боцурш⮚. [Сурат "АлIаср" 1-3 аяташ].

Имама ШафиIийс - Дала къинхетам бойла цуьнах - хIокху сурат хьокъехь аьлла: "АллахIа Шен халкъана тешаллийна хIара сурат бен ца доссийнехь а, иза тоьар дара царна тешалла хила (цуьнца Iамал ян)". Имама Бухарис - Дала къинхетам бойла цуьнах - аьлла: "Iилма Iамор Iамал ярал хьалха хилар довзайту баб (дакъа)".

Iилма Iамалал хьалха даккха дезаш хиларан тешалла ду АллахIан дош:

﴿ فَاعْلَمْ أَنَّهُ لا إِلَهَ إِلا اللهُ وَ اسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ ﴾ [سورة محمد: الآية 19]

⮘Хьуна хаийла АллахI воцург кхин дела цахилар, хьайн къинна гечдар а деха⮚ [Сурат "Мухьаммад" 19 аят].

ХIокху аятехь АллахIа Шен омру "Хаийла хьуна" аьлла, дашал а, Iамалал а хьалха Iилманца долийна.

Юха кхин а хаийла хьуна - АллахIа хьох къинхетам барг - хIора бусалба стагна а, зудчунна а тIехь хилар, хIинца вай дуьйцур долу кхо хIума Iамадар.

1 - Хьалхарниг: Вай АллахIа кхоьллина хилар, цул тIаьхьа Цо вайна рицкъа делла хилар, Цо вай тесна дитина цахилар а тидам боцуш. Муххале а, Цо вайна Пайхамар ваийтина. Цунна мутIахь хилларг ялсамане гIур ву, амма цунна Iеса хилларг

жоьжахате а гӀур а ву. Оцунна тешалла ду АллахӀан дош:

﴿إِنَّآ أَرْسَلْنَا إِلَيْكُمْ رَسُولا شهِدًا عَلَيْكُمْ كَمَآ أَرْسَلْنَا إِلَى فِرْعَوْنَ رَسُولا . فَعَصَى فِرْعَوْنُ الرَّسُولَ فَأَخَذْنَهُ أَخْذاً وَبِيلا﴾ [سورة المزمل: الآيتان 15-16]

⮘Оха шуна Элча ваийтина, шуна тӀехь теш а волуш, ФирӀавн волча Оха элча вахайтарх терра, ткъа ФирӀавн элчанна Ӏеса хилира, тӀаккха Оха иза (ФирӀавн) хӀаллаквеш долчу лацарца лецира⮚ [Сурат "Алмуззаммил" 15-16 аяташ].

2 - ШолгӀаниг: АллахӀ реза вац Шеца накъост варна, хилайла иза малайкашна Ӏибадат дарца, я пайхамарашна Ӏибадат дарца.[1] Тешалла ду АллахӀан дош:

﴿وَ أَنَّ الْمَسَاجِدَ لله فَلا تَدْعُواْ مَعَ الله أَحَدًا﴾ [سورة الجن: الآية 18]

⮘Баккъалла, маьждигаш АллахӀан ду, ткъа аша ма кхайкха АллахӀаца цхьанга а⮚ [Сурат "Алджинн" 18 яат].

3 - КхоалгӀаниг: Делан Элчанна - Делера салават салам хуьлда цунна - муьтӀахь волчунна, Дела цхьаъ веш волчунна мегаш дац, Далла а, Делан Элчанна - Делера салават салам хуьлда цунна - дуьхьал ваьллачунца гергарло лелор, иза шен уггара гергара стаг велахь а. Цунна тешалла АллахӀан дош ду:

﴿لا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِالله وَ الْيَوْمِ الآخِرِ يُوَآدُّونَ مَنْ حَآدَّ اللهَ وَ رَسُولَهُ وَ لَوْ كَانُوا ءَابَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ أُولَئِك كَتَبَ اللهُ فِي قُلُوبِهِمْ الإِيمَانُ و أَيَّدَهُم بِرُوحٍ مِّنْهُ وَ يُدْخِلُهُمْ جَنَّتٍ تَجْرِى مِنْ تَحْتِهَا الأَنْهَارُ خَلِدِينَ فِيهَا رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ وَ رَضُواْ عَنْهُ أُولَئِكَ حِزْبُ اللهِ أَلآ إِنَّ حِزْبَ اللهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ [سورة المجادلة: الآية 22]

⮘Хьуна карор дац къам, АллахӀах а, Къемат дийнах а теша а тешаш, АллахӀана а Цуьнан Элчанна а дуьхьало еш берш (дов лелош берш) безаш долу, уьш шайн дай белахь а, я шайн кӀентий, я шайн вежарий, я шайн тайпана (белахь а). Уьш (бусалба динна дуьхьал болчарца гергарло ца лелош берш) АллахӀа шайн дегнашкахь Иман яздинарш бу. (Цо) уьш чӀагӀбина шегарцу сица (Жабраилца), (Цо) уьш бохуьйтур а бу, шайна кӀелхула татолаш лелачу бошмашка (ялсамане), даим цу чохь хир а болуш. АллахӀ реза хили царна, уьш Цунна реза а хили. Уьш бу АллахӀан тобанах, ткъа АллахӀан тоба баккъалла декъал ю⮚ [Сурат "Алмуджадалат" 22 аят].

[1] Цхьаболчу наха, я малайкашна Ӏибадат деш, я пайхамарашна Ӏибадат деш АллахӀаца накъостий лецна Ӏибадат дарехь. Масала, керста наха Ӏийса-пайхамарах Дела вина, цунна Ӏибадат до цара. Иштта кхечара малайкашка орца доьху, я уьш Делан йоӀарий бу олу, я АллахӀе бен далуш доцу хӀуманаш, цаьрга дало моьттуш лела. Оцу кепара, пайхамаршкара а гӀо лоьху, я цаьрга шайн хьашташ кхочуш дар доьху. Ткъа массо хӀуманна тӀехь ницкъ кхочуш волу АллахӀ, адамашка Шегара гӀо доцург гӀо дац шуна, Ша делларг бен рицкъа дац шуна аьлла волу АллахӀ Дела реза вац оцу хӀуманашна. Муха хир ву Иза реза, Цо адамаш а, жинаш а Шена цхьанна Ӏибадат дайта бен кхоьллина ца хилча? (Гочдархо).

Хьуна хаийла – АллахIа хьо Шена муьтIахь хиларе нисварг - ИбрахIима-Пайхамаран миллат, хьанифийн дин иза ахь АллахIана даггара Iибадат дар хилар. АллахIана цхьанна, даггара Iибадат дар - и ду АллахIа массо нахана омру дина тIедиллинарг, иза бахьанехь адамаш кхоьллинарг а. АллахIа Къуръан чохь ма-аллара:

﴿وَ مَا خَلَقْتُ الجِنَّ وَ الإِنْسَ إلا لِيَعْبُدُونِ﴾ [سورة الذاريات: الآية 56]

➤Аса ца кхоьллина жинаш а адамаш а, цаьрга Сайна Iибадат дайта бен➤ [Сурат "Аззарийат" 56 аят].

"Сайна Iибадат дайта" бохучуьнан маьIна - "Со цхьаъ вайта" бохург ду.

Ткъа АллахIа омра динчарех уггар доккханиг "тавхьид" ду, цуьнан маьIна: Iибадат дарехь АллахI цхьаъ вар ду. Иштта, АллахIа ца магийначех уггар доккханиг "ширк" ду, цуьнан маьIна: АллахI воцучунна Iибадат дар ду, Цуьнца кхечуьнга кхайкхар санна. Цунна тешалла АллахIан дош ду:

﴿وَ اعْبُدُواْ اللهَ وَ لا تُشْرِكُواْ بِهِ شَيْئًا﴾ [سورة النساء: الآية 36]

➤(Аш) Iибадат де АллахIана, цхьа а хIуманца Цуьнца накъост а ма ве➤ [Сурат "Аннисаъ" 36 аят].

Ткъа нагахь санна хьоьга алахь: адамана бовза безаш болу кхо бух хIун бу? Ахь ала: Лайна шен Дела а, шен дин а, шен Пайхамар Мухьаммад а - Делера салават салам хульда цунна - вовзар бу.

Хьалхара бух – АллахI Дела вовзар

Ткъа нагахь санна хьоьга алахь: хьан Дела мила ву? Ахь ала: сан Дела АллахI ву, со а, дерриге Іаламаш а Шен ниIматашца кхиийна волу. Иза ву ас Шена Іибадат деш верг, Иза воцург кхи Іибадат дан цхьа а вац сан. Цунна тешаллийна АллахIан дош ду:

﴿الْحَمْدُ للهِ رَبِّ الْعٰلَمِينَ﴾ [سورة الفاتحة: الآية 2]

⮜Хастам бу АллахIана, Іаламийн Элана⮞ [Сурат "Алфатихьат" 2 аят].

АллахI воцург кхидолу массо хIума Іаламашна юкъадогIуш ду, иштта со а ву оцу Іалам юкъара.

Нагахь санна хьоьга алахь: хьуна хьайн Дела муха воьвзина? Ахь ала: Суна Иза Цуьнан аяташца (билгалонашца) а, Цо кхоьллинчу хIуманашца а воьвзина. Цуьнан аятех (билгалонех) ду: буьйса а, де а, малх а, бутт а. Цо кхоьллинчу хIуманех ду: ворхI стигал а, ворхI латта а, цаьршинна чохь дерг а цаьршинна юкъахь дерг а. Цунна тешаллийна АллахIан дош ду:

﴿وَ مِنْ ءَايٰتِهِ الَّيْلُ وَ النَّهَارُ وَ الشَّمْسُ وَ الْقَمَرُ لا تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ وَ لا لِلْقَمَرِ وَ اسْجُدُواْ للهِ الَّذِى خَلَقَهُنَّ إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ﴾ [سورة فصلت: الآية 37]

⮜Цуьнан билгалонех ду буьйса а, де а, малх а, бутт а. Ма де суджуд малхана, я баттана, (амма) суджуд де АллахIана, уьш кхоьллина волчу, нагахь шаьш Цунна Іибадат деш делахь⮞ [Сурат "Фуссилат" 37 аят].

Иштта кхин а аьлла Дала Къуръан чохь:

﴿إِنَّ رَبَّكُمُ اللهُ الَّذِى خَلَقَ السَّموٰتِ وَ الْأَرْضَ فِى سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِى الَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا وَ الشَّمْسَ وَ الْقَمَرَ وَ النُّجُومَ مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَ الْأَمْرُ تَبَارَكَ اللهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾ [سورة الأعراف: الآية 54]

⮜Баккъалла шун Дела ву, стигланаш а латта а ялх дийнахь кхоьллинарг , цул тIаьхьа Иза нисвелла Іарша тIехь, Цо буьйса денна тIетосу, цо (буьйсано) иза (де) сихонца лоху. Малх а, бутт а, седарчий а, Цо муьтIахь дина Шен омрунца, Цуьнан карахь ду кхоллар а, болх а. Беркате ву АллахI, Іаламийн Эла (Дела)⮞ [Сурат "АлъаIраф" 54 аят].

Дела бохург - шена кхечу наха Іибадат дийриг бохург ду. Иза иштта хилар гойту АллахIан дашо:

﴿يٰأَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُواْ رَبَّكُمُ الَّذِى خَلَقَكُمْ وَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ. الَّذِى جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَ السَّمَاءَ بِنَاءً وَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَآءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ فَلا تَجْعَلُواْ لِلّٰهِ أَنْدَادًا وَ أَنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ [سورة البقرة: الآيتان 21-22]

⮜ХIай адамаш, Іибадат де шайн Далла, шу а шул хьалхарниш а кхоьллина волчу, шу хила мега тIаккха (Цуьнах) кхоьруш (аш Цунна Іибадат дича). (Аш Іибадат де АллахIана) шуна латта мотт санна дина волчу, стигал а гIишло санна йина волчу, стиглара хи а доссийна цуьнца стоьмаш а баьхна (лаьттара хьала) шуна рицкъанна, ткъа аш ма бойла АллахIаца накъостий, шаьш хууш доллушехь (и дан ца мегий)⮞ [Сурат "Албакъарат" 21-22 аяташ].

ХIокху аятан тафсирехь Ибну-Касира - Дала къинхетам бойла цуьнах - аьлла: "И хIумнаш кхоьллина верг - Иза ву Шена Іибадат дан хьакъ долуш верг".

АллахIа тIедеххкина долчу Іибадатан дакъош - Ислам, Иман, Ихьсан а санна долу, иштта доIа дар а, кхерар а, догдахар а, болх тIебиллар а, безам хилар а, цабезам хилар а, гIолахар а, хьаставалар а, тIетовжар а, Іалашвар дехар а, гIо дехар а, хьайбанна урс хьакхар а, чIагIо яр а, иштта кхин долу Іибадаташ а АллахIа тIедеххкина долу, уьш массо а цхьа АллахIан доьхьа хила дезаш ду. Тешалла АллахIан дош ду:

﴿وَ أَنَّ الْمَسَجِدَ لِلَّهِ فَلا تَدْعُواْ مَعَ اللهِ أَحَدًا﴾ [سورة الجن: الآية 18]

⮜Баккъалла маьждигаш АллахIан ду, аш макхайкха АллахIаца кхечуьнга цхьаьнга а⮞ [Сурат "Алджинн" 18 аят].

Оцу Іибадатех цхьаъ делахь а кхечуьнга дерзийнарг - иза АллахIаца накъост веш хуьлу Іибадат дарехь, куфр деш а хуьлу. Тешалла ду АллахIан дош:

﴿و مَنْ يَدْعُ مَعَ اللهِ إِلهًا ءَاخَرَ لا بُرْهَانَ لَهُ بِهِ فَإِنَّمَا حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهِ إِنَّهُ لا يُفْلِحُ الكَافِرُونَ﴾ [سورة المؤمنون: الآية 117]

⮜АллахIаца кхечу деле кхойкхуш верг - шегахь цхьа тешалла а доцуш - баккъалла а цуьнан хьесап дар цуьнан Делехь ду, баккъалла а декъал хир бац керстанаш (куфр деш берш)⮞ [Сурат "Алмуъминун" 117 аят].

Хьадисехь деана ду: "Дехар, доIа дар - Іибадатан тIум ю". Цунна тешаллийна АллахIан дош а ду:

﴿وَ قَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِى أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِى سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دخِرِينَ﴾ [سورة غافر: الآية 60]

⮜Шун Дала аьлла: Соьга деха, доIа де, Ас жоп лур ду шуна. Баккъалла а, Суна Іибадат дарх куралла еш берш гIур бу жоьжагIате аьшнаш бина сийсаз а болуш⮞ [Сурат "ГIафир" 60 аят].

АллахIах бен кхера ца везаран тешалла ду Цуьнан дош:

﴿فَلا تَخَافُوهُمْ وَ خَافُونِ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ [سورة آل عمران: الآية 175]

⮜Шу ма кхера церах, шу кхера Соьх, нагахь санна шу тешаш делахь (Соьх)⮞ [Сурат "ААлIимран" 175 аят].

Догдахаран тешалла ду АллахIан дош:

﴿فَمَنْ كَانَ يَرْجُواْ لِقَآءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلا صَالِحًا وَ لا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا ﴾ [سورة الكهف: الآية 110]

➤Ткъа шен Далла ша дуьхьалкхетаре догдохуш волчо йойла дика Iамал, ша шен Далла Iибадат дарехь накъост а ма войла цо➤ [Сурат "АлкахIф" 110 аят].

БолхтIебилларан тешалла ду АллахIан дош:

﴿وَعَلَى اللهِ فَتَوَكَّلُواْ إِنْ كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ [سورة المائدة: الآية 23]

➤АллахIана тIебилла болх нагахь санна шу тешаш делахь (Цуьнах)➤ [Сурат "Алмаидат" 23 аят].

Иштта оцунна тешаллийна кхин а цхьа аят ду:

﴿وَ مَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللهِ فَهُوَ حَسْبُهُ﴾ [سورة الطلاق: الآية 3]

➤АллахIана тIе болх биллинчунна - Иза кхачам болуш тоьаш ву цунна➤ [Сурат "АттIалакъ" 23 аят].

Безам хиларан а, цабезам хиларан а, хьаставаларан а тешалла ду АллахIан дош:

﴿إِنَّهُمْ كَانُواْ يُسَارِعُونَ فِى الْخَيْرَاتِ وَ يَدْعُونَنَا رَغَبًا وَ رَهَبًا وَ كَانُواْ لَنَا خشِعِينَ﴾ [سورة الأنبياء: الآية 90]

➤Баккъалла а уьш бара диканаш дарехь сихо еш, Тхьога (АллахIе) кхойкхуш а бара, безам а болуш (массо дикачу хIуманехь), цабезам а болуш (массо вочу хIуманехь), Тхуна хьастабелла (АллахIан сий деш Цунна муьтIахь) а бара уьш➤ [Сурат "Алъанбияъ" 90 аят].

АллахIах дагчохь кхера везаран тешалла АллахIан дош ду:

﴿فَلا تَخْشَوْهُمْ وَ اخْشَوْنِى﴾ [سورة البقرة: الآية 150]

➤Ма кхера шу церах, Соьх кхера➤ [Сурат "Албакъара" 150 аят].

АллахIе дерза дезаран тешалла ду АллахIан дош:

﴿وَ أَنِيبُواْ إِلَى رَبِّكُمْ وَ أَسْلِمُواْ لَهُ﴾ [سورة الزمر: الآية 54]

➤Шу дерза шайн Деле, Цунна муьтIахь а хила➤ [Сурат "Аззумар" 54 аят].

ГIо дехаран тешалла ду АллахIан дош:

﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَ إِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾ [سورة الفاتحة: الآية 5]

⮜Хьуна цхьанна Iибадат а до оха, Хьоьгара цхьаьнгара гIо а доьху оха⮞ [Сурат "Алфатихьат" 5 аят].

Хьадисехь а деана ду: "Айхьа гIо лахахь АллахIера лаха хьайна гIо, Цуьнгара деха а деха".

Iалашвар АллахIе деха дезаран тешалла ду АллахIан дош:

﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ. مَلِكِ النَّاسِ﴾ [سورة الناس: الآيتان 1-2]

⮜Ахь ала: со ларло адамийн Эла волчуьнца (АллахIаца), адамийн Паччахьца⮞ [Сурат "Аннас" 1-2 аят].

Орца лахаран тешалла ду АллахIан дош:

﴿إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ﴾ [سورة الأنفال: الآية 9]

⮜Аша шайн Деле орца доьхучу хенахь Цо жоп делира шуна⮞ [Сурат "Алъанфал" 9 аят].

Хьайбанна урс хьакхаран (гIурба деран) тешалла АллахIан дош ду:

﴿قُلْ إِنَّ صَلاتِي وَ نُسُكِي وَ مَحْيَايَ وَ مَمَاتِي لله رَبِّ الْعَلَمِينَ. لا شَرِيكَ لَهُ وَ بِذلِكَ أُمِرْتُ وَ أَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ﴾ [سورة الأنعام: الآيتان 162-163].

⮜Ахь ала: баккъалла сан ламаз а, сан урс хьакхар а, сан вахар а, сан валар а, Iаламийн Эла волчу АллахIан доьхьа ду. Накъост вац Цуьнца. Оцуьнца омру дина ду суна, со доьххьара бусалба а ву⮞ [Сурат "АлъанIам" 162-163 аят].

Суннатера тешалла ду Пайхамаран - Делера салам маршалла хуьлда цунна - дош:

"АллахIа неIалт аьлла АллахI а воцуш кхечуьна доьхьа урс хьакхначунна (кхечуьна доьхьа сагIа дийначунна).

ЧIагIо йаран тешалла ду АллахIан дош:

﴿يُوفُونَ بِالنَّذْرِ وَ يَخَافُونَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا﴾ [سورة الإنسان: الآية 7].

⮜Цара кхочуш йо шаьш йина йолу чIагIо, уьш кхера а кхоьру шен вон дIасадаьржар долчу дийнах⮞ [Сурат "Алъинсан" 7 аят].

ШолгIа бух - шен баххашца бусалба дин довзар.

Бусалба дин - иза АллахI цхьаъ варца Цунна муьтIахь хилар ду, цо аьлларг деш хилар а ду, Цуьнца накъост варах а ширкан охIлунах а цIена хилар а ду.

Бусалба дин кхаа даржехь ду: Ислам, Иман, Ихьсан. Оцу кхаа даржах хIоранне а ше-шен арканаш (бIогIамаш) ду.

Бусалба динан хьалхара дарж - Ислам.

Исламан арканаш пхиъ ду:

1) тешалла дар АллахI воцург кхин дела вац аьлла, Мухьаммад АллахIан элча а ву аьлла;

2) ламаз дар;

3) закат далар;

4) мархи бутт кхабар;

5) АллахIан цIентIе хьадж дар.

АллахI воцург кхин Дела вац аьлла тешалла дан дезаран далил АллахIан дош ду:

﴿شَهِدَ اللهُ أَنَّهُ لا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَٰئِكَةُ وَأُوْلُواْ الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ لا إِلَهَ إِلا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ [سورة آل عمران: الآية 18]

➤Тешалла дина АллахIа Ша воцург кхин дела вац аьлла, малайкаша а дина, Iилман дайша а дина, нийсонна тIехь лаьтташ ву АллахI, кхин Дела вац иза воцург, Нуьцкъала а Хьекъале а волу➤ [Сурат "АалIимран" 18 аят]

Цуьнан маьIна - цхьа а вац шена Iибадат дан хьакъ волуш цхьа АллахI воцург бохург ду. "ЛаилахIа" - цхьа а Дела вац бохучу дашо дIадоккху АллахI а витина шена Iибадат мел деш долу хIума, "иллаллахI" - АллахI воцург бохучу дашо чIагIдо цхьана АллахIана Iибадат дан дезар, Цуьнца Iибадат дарехь накъост а ца веш, Цуьнан паччахьаллехь Цуьнца накъост ца хиларе терра. И аят туьду АллахIан кхечу дашо:

﴿وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ إِنَّنِى بَرَآءٌ مِّمَّا تَعْبُدُونَ. إِلا الَّذِى فَطَرَنِى فَإِنَّهُ سَيَهْدِينِ. وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِى عَقِبِهِ لَعَلَّهُم يَرْجِعُونَ﴾ [سورة الزخرف: الآيات 26-28].

➤ИбрахIима аьлча шен дега а шен къоме а: со цIена ву аш Iибадат дечух, со кхоьллинарг воцучах (кхечарех цIена ву со) Цо со нисвийр ву. Цо (ИбрахIима) цуьнах (ша аьллачу дашах) дира шел тIаьхьа шен тIаьхьлонна дуьссур долу дош, уьш (цуьнан да а, къам а) юха боьрзур бацара те аьлла➤ [Сурат "Аззухруф" 26-28 аят].

Кхечу АллахӀан дашо а:

﴿قُلْ يَاأَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَ بَيْنَكُمْ أَلاَّ نَعْبُدَ إِلاَّ اللهَ وَ لا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَ لاَ يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ﴾ [سورة آل عمران: الآية 64].

⮜Ахь ала: хӀай жайни охӀла, дуьйла тхуна а шуна а цхьатерра долчу даше: вай, АллахӀ воцучунна Ӏибадат а ца дан, Цуьнца цхьа хӀуманца накъост а ца ван, АллахӀ а витина вай вовши эланаш а ца деш. Ткъа нагахь санна уьш юха бовлахь аш ала (цаьрга): тешалла де тхо бусалба хиларца⮞ [Сурат "АлӀимран" 64 аят].

Мухьаммад АллахӀан элча ву аьлла тешалла даран далил АллахӀан дош ду:

﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ﴾ [سورة التوبة: الآية 128].

⮜Шуна веъна элча, шух шайха волу, йазло цунна шуна хуьлу халонаш, кхоаме, тӀаламе ву иза шуьца, муъмининашца (АллахӀах тешаш болчаьрца) эсала а къинхетаме а ву иза⮞ [Сурат "Аттавбат" 128 аят].

Мухьаммад АллахӀан элча ву бохучуьнан маьӀна ду: цо омру динчунна муьтӀахь хилар, цо дийцинчу хӀуманна тӀехь иза бакъ вар, цо маде аьллачу хӀумнах ларвалар, цо де аьллачу кепара бен АллахӀана Ӏибадат ца дар.

Ламазан а, закатан а, тавхьидан маьӀнан а тешалла ду АллахӀан дош:

﴿وَ مَا أُمِرُوا إِلاَّ لِيَعْبُدُوا اللهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَ يُقِيمُوا الصَّلَوةَ وَ يُؤْتُوا الزَّكَوةَ وَ ذَلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ﴾ [سورة البينة الآية 5]

⮜Царна омра дина дацара АллахӀана Ӏибадат де аьлла бен, динлелор цӀенчу даггара Цуьнан доьхьа долуш, хьанифаш (ИбрахӀиман дин тӀехь АллахӀана цхьанна Ӏибадат деш берш) санна, ламаз а де закат а ло аьлла а бен. Иза ду нийса дин⮞ [Сурат "Албаййинат" 5 аят].

Марха кхабаран тешалла ду АллахӀан дош:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾ [سورة البقرة: الآية 183].

⮜ХӀай муъмининаш (АллахӀах тешаш дерш) шуна тӀе яздина (тӀедиллина) ду марха кхабар, шул хьалха хиллачарна яздаре терра, шу хир дацара-те кхоьруш (АллахӀах)⮞ [Сурат "Албакъарат" 183 аят].

Хьадж даран тешалла ду АллахӀан дош:

﴿وَ لِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنْ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلاً وَ مَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَلَمِينَ﴾ [سورة آل عمران: الآية 97].

⮜АллахӀана (хьакъ) ду нахана тӀехь хьадж дар, новкъа ваха ницкъ кхаьчначо, ткъа цхьамма керстналла дахь - АллахӀ Ӏаламера хӀумма оьшуш вац⮞ [Сурат "АлӀимран" 97 аят].

Бусалба динан шолгӀа дарж - Иман.

Иманан кхузткъеитт а кхин масех а дакъа ду, церах уггар дезаниг "лаилахӀа иллаллахӀ" алар ду, уггар лахарниг новкъара нех дӀаяккхар ду, эхь хетар а ду Иманан цхьа дакъа. Иманан арканаш ялх ду: Делах тешар а, Цуьнан малайкех а, Цуьнан жайнех а, Цуьнан элчанех а, къемат дийнах а, къадрах (билгалдаккхарх) тешар а, цуьнан диканах а вонах. Оцу арканийн тешалла ду АллахӀан дош:

﴿لَيْسَ الْبِرَّ أَن تُوَلُّواْ وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَ الْمَغْرِبِ وَ لَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللهِ وَ الْيَوْمِ الآخِرِ وَ الْمَلَٰئِكَةِ وَ الْكُتُبِ وَ النَّبِيِّينَ﴾ [سورة البقرة: الآية 177].

⮜Дикалла, суьпалла яц аш шайн яххьаш малхбалехьа а малхбузехьа а ерзор, амма дикалла ю АллахӀах тешар а, тӀаьхьарчу (къемат) дийнах а, малайкех а, жайнех а, элчанех тешар а⮞ [Сурат "Албакъарат" 177 аят].

Къадран (билгалдаккхаран) тешалла ду АллахӀан дош:

﴿إِنَّا كُلَّ شَىْءٍ خَلَقْنَٰهُ بِقَدَرٍ﴾ [سورة القمر: الآية 49].

⮜Баккъалла а Оха массо хӀума кхоьллина билгалдаккхарца⮞ [Сурат "Алкъамар" 49 аят].

Бусалба динан кхоалгӀа бух - Ихьсан.

Ихьсанан цхьа рукн ду, иза - ахь АллахӀана Ӏибадат дар ду хьайна Иза гуш волуш санна, ткъа хьуна Иза гуш вацахь а Цунна хьо гуш ву. Тешаллийна ду АллахӀан дош:

﴿إِنَّ اللهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوا وَّ الَّذِينَ هُم مُّحْسِنُونَ﴾ [سورة النحل: الآية 128].

⮜Баккъалла а АллахӀ Шех кхоьруш болчаьрца а ву, мухьсининашца (Ша гуш волуш санна Шена Ӏибадат деш болчарца а, нахана дика деш болчарца) а ву⮞ [Сурат "Аннахьл" 128 аят].

Кхин а АллахӀан дош ду:

﴿وَ توَكَّلْ عَلَى الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ. الَّذِى يَرَاكَ حِينَ تَقُومُ. وَ تَقَلُّبَكَ فِى السَّاجِدِينَ. إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾ [سورة الشعراء: الآيات 217-220].

⮜Ахь болх тIе билла Нуьцкъала а, Къинхетаме а волчунна, хьо гуш волчунна хьо латтачу хенахь (ламазехь), суджудаш деш болчарна юкъахь хьо дIасахьийзаш а (гуш волчунна), баккъалла а Иза ву Хезаш а Хууш а верг⮞ [Сурат "АшшуIараъ" 217-220 аяташ].

Кхин а АллахIан дош ду:

﴿وَ مَا تَكُونُ فِى شَأْنٍ وَ مَا تَتْلُواْ مِنْ قُرْءَانٍ وَ لاَ تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ إِلاَّ كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا إِذْ تُفِيضُونَ فِيهِ﴾ [سورة يونس: الآية 61].

⮜Хьо цхьа а хьолехь хуьлуш а вац, ахь цхьа (дакъа) Къуръан ца доьшу, аш цхьа а Iамал а ца йо Тхо шуна тIехь тешаш долуш бен шу и хIумнаш дан дуьйлалучу хенахь (а, дечу хенахь а)⮞ [Сурат "Юнус" 61 аят].

Суннатера тешалла ду массарна девзаш долу Жабраил малайкан хьадис, ХаттIаба кIанта Iумара - Дела реза хуьлда цунна - дийцина долу. Iумара элира: "Тхо Делан Элчанна - Делера къинхетам а маршалла а хуьлда цунна - уллехь хоьвшина Iаш долчу хенахь тхуна тIе веара цхьа стаг, чIогIа кIай духар дуьйхина а волуш, чIогIа Iаьржа месаш а йолуш, шена тIехь гуш цхьа а некъан лар а йоцуш, тхуна цхьанненна а воьвзаш а воцуш. Пайхамарна - Делера къинхетам а маршалла а хуьлда цунна - улло охьахиира иза, шен ши гола цуьнан голех а хIуттуш, шен ши куьг цуьнан шина варе тIе а дуьллуш. ТIаккха цо элира: ХIай Мухьаммад! Исламах лаьцна дийцахьа суна. ТIаккха Пайхамара элира: Иза ахь тешалла дар ду АллахI воцург кхин дела вац аьлла, Мухьаммад Цуьнан элча а ву аьлла, ахь ламаз дар а ду, закат далар а ду, марха кхабар а ду, новкъа ваха хьайн ницкъ кхачахь хьадж дар а ду. ТIаккха цо элира: Бакъ лоь хьо. ТIаккха тхо цуьнах цецдевлира - цуьнга хетта а хоьттуш иза бакъвеш вукха иза аьлла! ТIаккха цо элира: Иманах лаьцна дийцахьа суна. Пайхамара элира: Иза хьо тешар ду АллахIах а, Цуьнан малайкех а, Цуьнан жайнех а, Цуьнан элчанех а, тIаьхьарчу (къемата) дийнах а, къадрах (билгалдаккхарх) а - цуьнан диканах а вонах а. ТIаккха цо элира: Бакъ лоь хьо. ТIаккха Ихьсанах лаьцна дийцахьа суна. Пайхамара элира: Иза ахь Iибадат дар ду - хьайна АллахI гуш волуш санна, ткъа хьуна Иза гуш вацахь а Цунна хьо гуш ву. Цо элира: Къемата дийнах лаьцна дийцахьа суна. Пайхамара элира: Шега хоьттуш верг хаттарш дечул сов цуьнах лаьцна хIумма а хууш вац. ТIаккха цо элира: цуьнан билгалонех лаьцна дийцахьа суна. Пайхамара элира: лай йолчу зудчо шен эла яр а, когаш Iуьйра, тIейуха хIума йоцуш хилла болу къен-миска жаIуй гIишлош ярехь къийсалуш хьуна гар а. ТIаккха иза дIавахара, тхо диссира. ТIаккха Пайхамара элира: ХIай Iумар, хеттарш деш хилларг мила вара хаьий хьуна? Ас элира: АллахI а Цуьнан Элча а ву дика хууш верг. Пайхамара элира: Иза Жабраил дара, шуна шун динан болх Iамо деана".

КхоалгIа бух – вайн Пайхамар Мухьаммад – Делера къинхетам а, маршалла а хуьлда цунна – вайна вовзар.

Иза ХIашима кIента IабдулмуттIалиба кIента IабдуллахIа кIант Мухьаммад ву. ХIашим Къурайши тайпанах ву, Къурайши тайпа Iаьрбой бу, ткъа Iаьрбой - АллахIан доттагI хиллачу ИбрахIим-Пайхамаран кIента ИсмаIилан тIаьхьенах бу - Делера салават а, салам маршалла а хуьлда цаьршинна а вайн Пайхамарна а -. Пайхамар кхузткъе кхаа шарахь ваьхна, шовзткъа шарахь шега пайхамаралла далале, ткъе кхаа шарахь пайхамар а элча а волуш. Цуьнга пайхамаралла делла "Икъраъ" - "Деша" бохучу суратца, ткъа цуьнах элча вина "Муддассир" - "ДIахьарчинарг" бохучу суратца. Цуьнан шахьар Макка ю. АллахIа иза ваийтина нах ширках ларбеш, тавхьиде кхойкхуш. Цуьнан тешалла ду АллахIан дош:

﴿يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ. قُمْ فَأَنذِرْ. وَ رَبَّكَ فَكَبِّرْ. وَ ثِيَابَكَ فَطَهِّرْ. وَ الرُّجْزَ فَاهْجُرْ. وَ لاَ تَمْنُنْ تَسْتَكْثِرُ. وَ لِرَبِّكَ فَاصْبِرْ﴾ [سورة المدثر: الآيات 1-7].

⮜ХIай дIахьаьрчинарг, хьалагIатта, кхерам хилар дIа а хьеде. Хьайн Дела ваз а ве. Хьайн бедарш цIан а йе. ЦIена йоцучу хIумнах хьой хер а ве. Айхьа деш долу дика цул дукха хьайна юха хила лууш а ма де. Хьайн Делан доьхьа собар а де⮞ [Сурат "Алмуддассир" 1-7 аяташ].

"ХьалагIатта, кхерам ло" бохучуьнан маьIна ду - Цо кхерам балар а Делаца накъост варха, Дела цхьаъ варе кхайкхар а.

"Хьайн Дела ваз а ве" бохучуьнан маьIна - ахь Иза вазве цхьаъ варца бохург ду.

"Хьайн бедарш цIан а йе" бохучуьнан маьIна - хьайн Iамалш ширках цIан йе бохург ду.

"ЦIена йоцучу хIумнах хьой хер а ве" бохучуьнан маьIна – цIух (жаIарех) хер ло бохург ду, церах хервалар уьш Iад йитар а ду, церах а царна Iибадат дечу нахах цIена хилар а ду.

ХIокху кхайкхаме - тавхьиде - кхойкхуш итт шо даьккхина Пайхамара -Делера салават салам хуьлда цунна -, тIаккха итт шо даьллачул тIаьхьа стигала хьалаваьккхина иза Дала, пхи ламаз тIе а диллина цунна цигахь. Маккахь кхаа шарахь Iийна иза ламаз парз динчултIаьхьа, тIаккха Мадинате хIижрат де аьлла омру дина цунна АллахIа. ХIижрат - иза АллахIаца накъост вечу махкара бусалба дин лелочу махка кхалхар ду. АллахIаца накъост вечу махкара бусалба дин лелочу махка хIижрат дар хIокху умматана тIехь парз а ду, къемат де даллалц лаьттар долуш а ду. Тешалла ду АллахIан дош:

﴿إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّهُمُ الْمَلَئِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الأَرْضِ قَالُوا أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللهِ وَسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا فَأُولَئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَ سَاءَتْ مَصِيرًا . إِلاَّ الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَ النِّسَاءِ وَ الْوِلْدَانِ لاَ يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَ لاَ يَهْتَدُونَ سَبِيلاً. فَأُولَئِكَ عَسَى اللهُ أَنْ

يَعْفُوَ عَنْهُم وَكَانَ اللهُ عَفُوًّا غَفُورًا ﴾ [سورة النساء: 97–99].

⮘Баккъалла а шаьш шайна зуламхой а болуш (АллахIана Iеса хиларца) малайкаша дIакхалхош берш, цаьрга эр ду: шу муьлха хьолахь дара? Цара эр ду: тхо гIор доцуш дара льтта тIехь. Цара (малайкаша) эр ду: АллахIан латта шорта дацара шуна аш цу тIехь хIижрат дан? Уьш шайн боьрза меттиг жоьжагIате ерш бу, ма вон воьрза меттиг а юкха (иза). (Царна юкъа богIуш бац) божарех а зударех а берех а гIора доцурш, кIелхьарабовлийла ца карош болу, некъ а ца хууш болу. Уьш бу АллахIа шайна гечдан а къинтIера вала а там берш, ткъа АллахI ву къинтIера волуш а гечдеш а⮚ [Сурат "Аннисаъ" 97-99 аяташ].

Кхин АллахIан дош а ду:

﴿يَعِبَادِىَ الَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِنَّ أَرْضِى وَاسِعَةٌ فَإِيَّىَ فَاعْبُدُونِ ﴾ [سورة العنكبوت: الآية 56].

⮘ХIай иман диллина болу Сан лайш! Баккъалла а Сан латта шорта ду шуна, ткъа аш Суна цхьанна Iибадат де⮚ [Сурат "АлIанкабут" 56 аят].

БагIавий цIе йолчу Iелам стага аьлла: "ХIара аят доссаран бахьана ду Маккахь хIижрат а ца деш биссина хилла болу бусалба нах. Дала цаьрга кхайкхина Иманан цIарца". ХIижрат даран хьокъехь Суннатера тешалла ду Пайхамаран -Делера салават салам хуьлда цунна - дош: "ХIижрат дIахедар дац тоба дIахаддалц, ткъа тоба дIахедар дац малхбузехьара малх схьакхетталц".

Мединатехь вайн Пайхамар -Делера салават салам хуьлда цунна - сецначул тIаьхьа тIедеххкина цунна Дала диссина долу бусалба динан гIуллакхаш а, Iамалш а, закат а, марха а, хьадж дар а, азан дар а, ДжихIад а, диканиг де алар а, воииг ма де алар а санна, иштта кхин йолу Iамалш а. Оцу тIехь льттина иза Мединатехь итт шарахь, тIаккха дIакхелхина иза - Делера салават салам хуьлда цунна -, амма цуьнан дин диссина. Цхьа а дика дитина дац цуьнан дино цунна уммат тIенисдина бен, я вон а дац цо уммат цуьнах лардина бен. Цо шена тIенисвина долу дика - Тавхьид ду, Дела цхьаъ вар ду, Далла дезаш а Иза реза мел волу хIума а ду. Оцу дино духатоьхна долу вон хIума - ширк ду, АллахIана цадезаш долу а, Цо духа мел тухуш долу хIумнаш а ду. АллахIа вайн Элча массо адамашна ваийтина ву, цунна муьтIахь хилар жинашна а адамашна а тIедиллина а ду. Тешалла ду АллахIан дош:

﴿قُلْ يَـأَيُّهَا النَّاسُ إِنِّى رَسُولُ اللهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا ﴾ [سورة الأعراف: الآية 158].

⮘Ахь ала: ХIай адамаш! Со шуна массарна (ваийтина волу) элча ву⮚ [Сурат "АлъаIраф" 158 аят].

АллахIа цуьнца дуьзна кхочушдина Шен бусалба дин. Тешалла ду АллахIан дош:

﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِى وَرَضِيتُ لَكُمُ الإِسْلَـٰمَ دِينًا﴾ [سورة المائدة: الآية 3].

≺Тахана Ас дуьзна кхочуш ди шуна шун дин, шуна тIехь Сайн ниIмат кхочуш а ди Ас, Ислам шун дин хила реза а хили Со➢ [Сурат "Алмаидат" 3 аят]

Пайхамар валаран тешалла ду АллахIан дош:

﴿إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُم مَّيِّتُونَ. ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عِندَ رَبِّكُمْ تَخْتَصِمُونَ﴾ [سورة الزمر: الآيتان 30-31].

≺Баккъалла а хьо а лийр волуш ву, уьш а лийр болуш бу. Цул тIаьхьа баккъалла а къемат дийнахь шайн Далла гергахь шу къийса а лур ду➢ [Сурат "Аззумар" 30-31 аяташ].

Адамаш деллачул тIаьхьа юха хьалагIовттор долуш ду, цуьнан тешалла АллахIан дош ду:

﴿مِنْهَا خَلَقْنَـٰكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَىٰ﴾ [سورة طه: الآية 55].

≺Оха цуьнах (латтанах) кхоьллина шу, цуьнга дерзор а ду шу, цуьнах юха а хьаладохур а ду шу➢ [Сурат "ТIахIа" 55 аят].

Кхин а АллахIан дош ду:

﴿وَاللهُ أَنبَتَكُم مِّنَ الأَرْضِ نَبَاتًا. ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجُكُمْ إِخْرَاجًا﴾ [سورة نوح: الآيتان 17-18].

≺АллахIа шу кхиийра латтанах кхиорца. Цо шу дерзор а ду юха цуьнга дерзорца, тIаккха хьала а дохур ду (латтанаха) хьаладахарца➢ [Сурат "Нухь" 17-18 аяташ].

Адамаш гIиттийначул тIаьхьа царна хьесап дийр долуш а ду, шайн Iамалашка хьажжина бекхам бийр болуш а бу. Тешалла ду АллахIан дош:

﴿وَلِلَّهِ مَا فِى السَّمَـٰوَٰتِ وَمَا فِى الأَرْضِ لِيَجْزِىَ الَّذِينَ أَسَـٰٓـُٔوا بِمَا عَمِلُوا وَيَجْزِىَ الَّذِينَ أَحْسَنُوا بِالْحُسْنَى﴾ [سورة النجم: الآية 31].

≺АллахIан ду стигланашкахь а латта тIехь а дерг, вон динчарна бекхам бархьама цара динчуьнца, дика динчарна бекхам а бан диканца➢ [Сурат "Аннажм" 31 аят].

ГIовттор хилар харцдеш верг куфр (керстаналла) деш ву. Цуьнан тешалла ду АллахIан дош:

﴿زَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَن لَّن يُبْعَثُوا قُلْ بَلَىٰ وَرَبِّى لَتُبْعَثُنَّ ثُمَّ لَتُنَبَّؤُنَّ بِمَا عَمِلْتُمْ وَذَٰلِكَ عَلَى اللهِ يَسِيرٌ﴾ [سورة التغابن: الآية 7].

{Моьттина АллахIах ца тешачарна шаьш гIовттор дац аьлла, ахь ала: муххале а, сан Делор, шу гIовттор а ма ду, тIаккха шуна хаийтур а ма ду аш динарг, и

дар АллахIана атта а ма ду} [Сурат "АттагIабун" 7 аят].

Дала массо Элчанаш кхерам а луш, кхаъ а боккхуш бахкийтина бу. Тешалла ду АллахIан дош:

﴿رُسُلاً مُبَشِّرِينَ وَ مُنْذِرِينَ لِئَلاَّ يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ﴾ [سورة النساء: الآية 165].

⮘(Ас бахкийтина) Элчанаш, кхаъ боккхуш болу, кхерам луш а болу, нахана цахилийта элчанел тIаьхьа АллахIана хьалха тешалла⮚ [Сурат "Аннисаъ" 165 аят].

Элчанех хьалхарниг Нухь ву - Делера салам маршалла хуьлда цунна -, тIаххьарниг Мухьаммад ву - Делера салават а салам а хуьлда цунна -, иза пайхамарийн мохIур ду (цул тIаьхьа кхин Пайхамар а Элча а вац). Церах хьалхарниг Нухь хиларан тешалла ду АллахIан дош:

﴿إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَ النَّبِيِّينَ مِن بَعْدِهِ﴾ [سورة النساء: 163].

⮘Оха хьоьга вахьйу дина, Нухь-пайхамаре а цул тIаьхьа хиллачу пайхамаршка а вахьйу даре терра⮚ [Сурат "Аннисаъ" 163 аят].

Нухьана тIера дуьйна схьа Мухьаммадна тIекхач- чалц долчу массо умматашна АллахIа элчанаш бахийтина, Шена цхьанна Iибадат де аьлла царна омру а дина, "тIагIутана" Iибадат дар а цамагийна. Тешалла ду АллахIан дош:

﴿وَ لَقَدْ بَعَثْنَا فِى كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولاً أَنِ اعْبُدُواْ اللهَ وَ اجْتَنِبُواْ الطَّاغُوتَ﴾ [سورة النحل: الآية 36].

⮘Баккъалла а Оха вахийтина массо умматана элча - АллахIана Iибадат а де, тIагIутах лар а ло аьлла⮚ [Сурат "Аннахьл" 36 аят].

АллахIа массо лайшна тIедиллина Шех тешар, тIагIутах ца тешар, иза харц а деш. Ибнул-Къаййима - Дала къинхетам бойла цуьнах - аьлла: "ТIагIут бохучуьнан маьIна ду - Iибадат дарехь а, тIаьхьавазарехь а, муьтIахь хиларехь а Дала шена тоьхна долчу дозанал тIехволуш долу хIума. ТIагIуташ дукха ду, церан кортош пхиъ ду: Дала Шен къинхетамах гена даьккхина долу Иблис ду, ша реза а волуш шена Iибадат дайтинарг а ву, шена Iибадат даре нах кхайкхинарг а ву, къайлах дерг шена хаьа бохург а ву, АллахIа доссийна доцучуьнца хьукм деш верг а ву". Тешалла АллахIан дош ду:

﴿لاَ إِكْرَاهَ فِى الدِّينِ قَد تَّبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَ يُؤْمِنْ بِاللهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى لاَ انْفِصَامَ لَهَا وَ اللهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾

[سورة البقرة: الآية 256].

⮘Дегаза дин тIелацийтар (мегаш) дац, билгалъялла нийсо тиларха, ткъа тIагIутаца куфр а дина (иза Iад а дитина) АллахIаца иман диллинарг (Цуьнах тешнарг) - иза хили чIогIачу, ондачу, хедар доцучу дазарехь (Исламехь), АллахI Хезаш а Хууш а ву⮚ [Сурат "Албакъарат" 256 аят].

Иза ду - "лаилахIа иллаллахI" - АллахI воцург кхин дела вац бохучуьнан маьIна. Хьадисехь деана ду: "Белхан корта Ислам ду, цуьнан бIогIам ламаз ду, цуьнан лакхалла (уггаре лекха барам) Делан дуьхьа Делан некъахь ДжихIад (ГIазот) дар ду".

Ткъа массарел дика хууш верг АллахI ву.

"Кхо бух" олу жайна чекхдели.